

Utskrift

10

KULTURMILJÖ
HALLAND

UTSKRIFT GES UT AV STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER, KULTURMILJÖ HALLAND.

DETTA ÄR NR 10 I EN LÖPANDE SERIE.

POSTADRESS: KULTURMILJÖ HALLAND, BASTIONSGATAN 3, 302 43 HALMSTAD

TELEFON: 035-19 26 00, FAX: 035-19 26 26, E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE

REDAKTÖR: LEIF HÄGGSTRÖM

ENGELSK SPRÅKGRANSKNING: ALAN CROZIER

LAYOUT OCH OMSLAG: ANDERS ANDERSSON

OMSLAGSFOTO: ANNE THILANDER KLANG, MFT, SAHLGRENSKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

TRYCK: FÄLTH & HÄSSLER AB, VÄRNAMO 2010

© 2010 KULTURMILJÖ HALLAND OCH RESPEKTIVE FÖRFATTARE.

FÖRFATTARNA ANSVARAR SJÄLVA FÖR ARTIKLARNAS INNEHÅLL.

ISSN 1102-7290

Innehåll

FÖRORD.....	5
<i>Lennart Carlie</i> Vedartsanalyser – en kunskapskälla med flera dimensioner	7
<i>Linn Mattsson</i> Gården på Höjden - om en återfunnen storgård från äldre bronsålder i södra Halland	21
<i>Lena Bjuggner, Jonas Paulson, Erik Rosengren & Per Wranning</i> LAHUND – Laholmsundersökningarna. En rapport från en pågående undersökning	41
<i>Leif Häggström</i> Människa och djur i Halland 500-1100 e.Kr	75
<i>Anders Håkanson & Christina Rosén</i> Medeltid i Träslöv.....	89
<i>Leif Häggström</i> Får och get i halländsk arkeologi	117
<i>Linn Mattsson</i> Spår av en smed – bronsantverk i Kvibille?	123
<i>Lena Berglund</i> En gravkittel från förromersk järnålder i Skreabacke	129
<i>Leif Häggström</i> Trollgubben och mästersmeden – om en efterreformatorisk smedja i Lyngåkra	139
<i>Bengt Nordqvist</i> Bengt Bengtsson - en livsgärning kring Hallands stenålder	149
<i>Per Wranning</i> Magnus Svensson in memoriam	155

Förord

Utskrift har gått ifrån att vara ett stencilerat häfte till att bli en trycksak som pryder sin plats i bokhyllan. Att starta en tidskrift är lätt. Att ge ut den är också lätt – i ett eller ett par tre nummer. Sedan blir det svårare. Utskrift har nu överlevt i snart två decennier, mycket beror detta på att någon utgivningstakt inte spikats utan numren har fått komma när det funnits tid och manus att fylla ut ett nummer med. Ett par nummer har avvikit från denna praxis. Dels gavs ett nummer ut som vänskrift till Lennart Lundborg när han fyllde 65 (nr 5) och dels har en symposierapport publicerats (nr 9). Detta innebär givetvis att formgivningen varierat från nummer till nummer. Det nummer ni nu håller i er hand knyter formgivningsmässigt an till det närmast föregående. Hur nästa nummer kommer att se ut är i dagsläget oklart, nästan lika oklart som framtiden för såväl Kulturmiljö Halland som för den arkeologiska kulturmiljövärden i stort. Om den oroväckande tendens som inletts, med en successiv men systematisk, strypning av resurserna till exploateringsarkeologin kommer det snart inte finnas någon möjlighet att ge ut tidskrifter som denna inom ramen för ordinarie verksamhet. Vi har redan på nationell nivå sett hur flera namnkunniga arkeologiska tidskrifter med koppling till universiteten försvunnit under den senaste tioårsperioden. TOR och META är två, den mindre kända Tidsperspektiv – tidskrift för arkeologisk samhällsanalys är en tredje.

Föreliggande nummer av Utskrift innehåller elva bidrag fördelade på fem längre och sex kortare texter. Lena Berglunds bildexposé ger oss en inblick i ett internationellt relevant fynd framgrävt i Skrea under arkeologidagen 2008. Fyndet består av en gravkittel i metall, daterad till romersk järnålder. En skiktröntgenbild av kitteln pryder omslaget. I kitteln fanns brända ben av tre människor, fågel och däggdjur bland annat såväl lamm som får. Förekomster av får och get i halländsk arkeologi lyfts fram i en artikel av Leif Häggström. Artikeln baseras på en sammanställning av samtliga animalosteologiska analyser från Halland, den visar bland annat att får var betydligt vanligare än getter trots att de senare bör ha varit väl anpassade till ett äldre halländskt landskap. Även Lennart Carlies artikel innebär att en större mängd analyser sammanställs i syfte att dra generella slutsatser. Lennart har sammanställt träkolsanalyser från ett flertal större undersökningar i södra Halland. Han menar att träkolet framför allt hjälper oss att identi-

fiera tendenser och val avseende den enskilda platsen snarare än övergripande regionala tendenser. Träkolsmaterialet i artikeln dateras främst till järnålder och bronsålder. Linn Mattsson har två bidrag som berör bronsålder. Det längre behandlar en monumentalt belägen större gård i ett landskapsutsnitt fullt med gravhögar. Linn tolkar platsen i ett maktperspektiv med utgångspunkt i dels byggnadernas storlek och dels läget på en åsrygg invid färdleden Nissan. I sin andra artikel lyfter Linn fram ett till synes oansenligt fynd av en slipad sandsten på en boplats i Kvibille och sätter in det i en kontext som visar att en bronssmed sannolikt verkat på platsen. Smeder från betydligt yngre tid behandlas i Leif Häggströms artikel om en smedja som var i bruk under det sena 1700- och tidiga 1800-talet. Lämnningar från denna tid undersöks sällan då de oftast klassats som en mindre värdefull typ av lämning – kulturlämning – vilken saknar skydd annat än i skogsbrukslagens hänsynsparagraf. Artikeln visar hur man med en begränsad insats och genom att kombinera historiska och arkeologiska källor kan nå långt i tolkningarna. Den komplexa sammansättningen av lämningar på Lagans norra strand i höjd med Laholm behandlas av Lena Bjugner med flera. Lämnningarna är framför allt från yngre järnålder upp till högmedeltid där exempelvis en vikingatida handelsplats och flera bytomter hittats. Området ger intressanta perspektiv på vad som föregick den historiskt mycket intressanta men arkeologiskt undflyende staden Laholm. Leif Häggström sammanfattar den animalosteologiska vittnesbörden för ungefär samma tidsperiod i en artikel som baseras på den tidigare nämnda animalosteologiska sammanställningen. Utifrån materialet kan rikare gårdar skiljas från fattigare. Det kan även konstateras att flera olika hundraser hölls parallellt under den yngre järnåldern. Anders Håkansson och Christina Rosén närmar sig i sitt bidrag åter den svårtacklade frågan kring medeltidens bebyggelsestruktur och bybildningen i Halland. Förloppet demonstreras från yngsta järnålder upp till den bild som ges i 1700-talets lantmäteriakter. Avslutningsvis finns två minnesrunor över Bengt Bengtsson respektive Magnus Svensson vilka båda gick bort under föregående år. Bengt Nordqvists och Per Wrannings ord antyder vilken betydelse Bengt och Magnus haft för halländsk arkeologi och kulturmiljövård samt vilken saknad de lämnar oss i.

Detta nummer av Utskrift tillägnas kollegan Magnus Svensson samt den professionelle amatörarkeologen Bengt Bengtsson. Två viktiga personer i halländsk arkeologi som båda gick bort under loppet av 2009. ☛

Leif Häggström, Halmstad 2010-06-14

DET TIONDE NUMRET av Utskrift spänner över många teman och tider. Vi kan läsa om: Vilka träslag man föredragit att elda på olika platser i södra Halland under bronsålder och järnålder. En stormansgård från bronsålder belägen på Kärleken utanför Halmstad presenteras jämte en kort artikel om spår av bronsgjutare. Att det finns skillnader mellan hur många djur och vilka djur olika gårdar hade under järnålderns andra halva. Halländska fynd av får och getter. Hur en vikingatida handelsplats utanför Laholm identifierats och de metoder som lett fram till resultaten. Det medeltida Träslöv, som idag är en del av Varbergs stad. En arkeologiskt undersökt smedja som var i bruk under 1700- och 1800-talen i Harplinge. En bildexposé presenterar hur den unika gravkitteln i Skreabacke hittades.

Utskrift nr 10 avslutas med minnesord över två personer som vardera betytt mycket för halländsk arkeologi: Arkeologen och stenåldersexperten Magnus Svensson var anställd på Kulturmiljö Halland. Bengt Bengtsson var en synnerligen engagerad amatörarkeolog verksam i Varbergstrakten.

**KULTURMILJÖ
HALLAND**

Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3, 302 43 Halmstad
035-19 26 00 kansli@kulturmiljohalland.se